

תכנית "השעות הפרטניות" בראי תרבות בית הספר

איריס וולפין, מכללת אוהלו, iriswolfin@gmail.com

ד"ר עמנואל תמיר, מכללת אוהלו

רקע: רפורמת "עוז לתמורה" רואה בהעצמת מעמדו של המורה חלק מרכזי ביצירת מערכת חינוך מקדמת. בלב הרפורמה הוקצו שש שעות פרטניות למשרת מורה. מנהל בית הספר וצוותו מצופים לשלב שעות אלה במארג התרבות הבית ספרית. תרבות בית הספר אינה סטטית ומשתנה בהתאם למערכות היחסים הנוצרות בתוכו. לתרבות בית ספר חיובית מאפיינים ברורים המעידים על קשרי הגומלין בין ההנהלה, המורים והתלמידים (Lunenburg & Irby, 2014). בית ספר המאופיין בתרבות כזו הוא מקום אליו אוהבים להגיע התלמידים והמורים (Hansen & Childs, 1998). במקרה של שינוי, התנהגות חברי הארגון תשפיע על תרבותו וייתכן כי יופר האיזון הקיים, ולכן רפורמה עשויה להוביל לשינוי תרבותי (Finnan, 2000; Hargreaves, 1997). תוספת השעות הפרטניות דורשת התאמה, ועשויה לחזק את תרבות בית הספר או להזיק לה. מחקר זה בוחן מהן המשמעויות שיש לתרבות בית הספר על ביצוע תכנית השעות הפרטניות ברפורמה "עוז לתמורה".

שיטה: מתודולוגית המחקר היא איכותנית ומבוססת על 11 ראיונות ועל ניתוח מסמכים. זוהו שתי קבוצות של מנהלי בתי הספר: אלו שהצטרפו לרפורמה בפעילה הראשונה ואלו שבחרו להצטרף לרפורמה מאוחר יותר.

ממצאים: ממצאי המחקר עולה כי יישום השעות הפרטניות בכל בית ספר משקף את תרבותו וכי קיימים קווים דומים בין תרבויות בתי הספר שבחרו להצטרף בפעילה הראשונה ובין אלה המאחרים להצטרף. בתי ספר שהצטרפו ראשונים מאופיינים בתרבות חיובית, קיימת בהם אווירת אמון, מתקיים שיתוף המורים בקבלת החלטות וישנה שאיפה עקבית של המנהלים לשיפור תהליכים ולביסוס עבודת צוות. בבתי ספר אלה השעות הפרטניות משתלבות כחלק אינטגרלי מהמארג הבית ספרי והאתגרים שברפורמה מעוררים חשיבה יצירתית הן בקרב המנהלים והן בקרב המורים. לעומת זאת, בבתי הספר שהצטרפו בשלבים מאוחרים יותר מתגלים קשיים ביישום התכנית ואלה משתקפים גם בתרבות בית הספר.

תרומות ומחקרי המשך: לאור הממצאים עולה כי ניתן לחזק את התרבות הבית ספרית על ידי ביסוס יישום השעות הפרטניות על מאפייני תרבות בית ספרית חיובית ועל ידי יצירת תהליך המדגיש את חיבורן לערכים של בית הספר. לשם כך נדרשת הכשרה מתאימה ומתמשכת לצוות ויצירת דרגות חופש לבתי הספר ביישומן.